

УИЛЪЯМ ШЕКСПИР

TITUS
ANDRONICUS

Уильям Шекспир

Titus Andronicus

«Public Domain»

Шекспир У.

Titus Andronicus / У. Шекспир — «Public Domain»,

Содержание

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS	6
TOINEN NÄYTÖS	32
Конец ознакомительного фрагмента.	41

William Shakespeare

Titus Andronicus

Näytelmän henkilöt:

SATURNINUS, viimeisen Rooman keisarin poika, sittemmin keisari.
BASSIANUS, hänen veljensä, Lavinian kanssa kihloissa.
TITUS ANDRONICUS, roomalainen ylimys, päällikkö sodassa gootteja vastaan.
MARCUS ANDRONICUS, kansantribuuni, Tituksen veli.
LUCIUS, |
QVINTUS, | Titus Andronicuksen poikia.
MARTIUS, |
MUCIUS, |
Nuori LUCIUS, Luciuksen poika.
PUBLIUS, Marcus Andronicuksen poika.
AEMILIUS, roomalainen ylimys.
ALARBUS, |
DEMETRIUS, | Tamoran pojat
CHIRON, |
AARON, maurilainen, Tamoran rakastaja.
Sotapäällikkö.
Tribuuni.
Sanansaattaja.
Talonpoika.
Goottilaisia ja roomalaisia.
TAMORA, goottein kuningatar.
LAVINIA, Titus Andronicuksen tytär.
Lapsenhoitaja, ja musta lapsi.
Senaattoreja, tribuuneja, oikeudenpalvelijoita, sotureita ja seuralaisia.
Tapahtumapaikkana Rooma ja sen lähiseudut.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Ensimmäinen kohtaus

Rooma. Kapitolin edusta

(Andronicus-suvun hauta näkyvissä. Ylempänä esiintyvät

tribuunit ja senaattorit, alempana toisella sivulla

Saturninus seuralaisineen, toisella Bassianus seuralaisineen.)

SATURNINUS

Patriisit jalot, oikeuteni tukeet,
Aseilla asiaani ajakaa;
Te, kansalaiset, rakkaat toverini,
Perintöäni miekoin puolustakaa.
Sen vanhin poika olen, jota viimeks
Somisti Rooman valtadiadeema.
Isäni arvon tahdon omistaa;
Ei sortaa esikoisuuttani saa.

BASSIANUS

Toverit, suosijani, Rooman miehet,
Caesarin poikaan, Bassianukseen,
Jos mieltynyt on Rooman valtasilmä,
Tie Kapitoliin sulkekaa ja älkää
Häpeän lähestyä salliko
Sit' istuinta, jok' oikeuden, hyveen,
Jalouden, kohtuuden on pyhäkkö,
Vaan vaali suokoon voiton ansiolle;
Ajakaa vaalin vapautta, miehet.

(Marcus Andronicus astuu esiin, kruunu kädessä.)

MARCUS

Te, prinssit, jotka ystävin ja lahkoin
Tapaatte kruunua ja valtaa, tietkää,
Ett' yksimielisesti Rooman kansa,
Jot' edustamme me, nyt vaalin kautta
On Rooman keisariksi määrännyt
Andronicuksen, joka Pius-nimen
Sai suurist' ansioistaan Roomaa kohtaan.
Niin kelpo miestä, oivaa sotilasta
Ei ole toista tässä kaupungissa.
Senaatti hänet kutsunut on kotiin
Sodista ankarista goottein maalta.
Hän, vihollisten kauhu, poikineen
Tuon sotaisan ja vahvan kansan voitti.
On asiaamme vuotta kymmenen
Hän puoltanut ja miekoin lannistanut
Vihollis-uhkaa. Viidesti hän Roomaan
Palasi haavoissaan ja poikans' uljaat
Toi tantereelta kotiin kirstuissa.
Nyt vihdoin voitonmerkein ahdattuna
Palajaa Roomaan taas Andronicus,
Kehuttu Titus, aseloistossaan.
Siis pyydämme – sen miehen kunniaksi,
Jonk' aimo jälkeläisen saavan suotte,
Ja senaatin ja Kapitolin nimeen,
Joit' arvon kunnioittaa tahdotte —
Eritkää, hajoittakaa seurueenne!
Pois väkivalta! Nöyrää rauhan tietä
Siivosti esiintuokaa ansionne.

SATURNINUS

Tribuunin kaunis puhe suostuttaa.

BASSIANUS

Marcus Andronicus, niin suoruuteesi
Ja totuuteesi luotan, niin sua hellin

Ja omaisias, niin on mulle rakas
Sun jalo veljes Titus poikineen
Ja hän, joss' aatokseni kaikki elää,
Lavinia armas, Rooman kaunistus,
Ett' ystäväni kaikki kotiin päästän
Ja onneni kansansuosin vaakaan
Ma punnittavaks asiani heitän.

(Bassianuksen seuralaiset menevät.)

SATURNINUS

Te ystävät, te oikeuteni tukeet,
Nyt kiittäin teidät kotiin lasken kaikki,
Ja maani suopeuteen ja suosioon
Ma itseni ja asiani heitän.

(Saturninuksen seuralaiset menevät.)

Niin ole, Rooma, hyvänsuopa sinä,
Kuin sinuun luottava ja harras minä.
Avatkaa portit minun sisään mennä.

BASSIANUS

Niinikään minun, halvan kilpaajan.

(Menevät ylös Kapituliin.)

Toinen kohtaaus.
Sama paikka.

(Eräs päällikkö tulee.)

PÄÄLLIKKÖ

Tie auki! Sankari Andronicus,
Hyveiden turva, Rooman uljain urho,
Sodissa kaikiss' aina voittoisa,
Palannut onnell' on ja kunnialla
Seuduilta, missä miekoin ahdisti
Ja alleen voitti Rooman viholliset.

(Torvien ja rumpujen soidessa tulevat Martius ja Mucius;

heidän jäljessään kaksi miestä, jotka kantavat mustalla

vaatteella peitettyä ruumiinarkkua; sitten Qvintus ja Lucius

Heidän jälkeensä Titus Andronicus; sitten Tamora, Alarbus,

Demetrius, Chiron, Aaron ja muita gootteja vankeina; satureita

ja kansaa. Kantajat laskevat arkun maahan ja Titus puhuu.)

TITUS

Sua tervehdin,
Surupuvussasi voittorikas Rooma!
Kuin laiva, purettuaan tavaransa,
Taas kalleuksineen palaa satamaan,
Miss' ensin nosti ankkurin, niin tulee
Andronicuskin laakeroituna
Ja maataan tervehtelee kyynelin,
Ilokyynelin, taas Rooman nähdessään.
Zeus, Kapitolin suojelija suuri,
Luo pyhiin menoihimme armon katse!

Viidestäkoltmatt' urho-pojasta —
Puolt' enempää ei Priamuksell' ollut —
On tässä jäännös, elävä ja kuollut.
Palkitkoon Rooma lemmell' eloon jääneet,
Ja niille, jotka nyt vien viimelepoon,
Se haudan suokoon esi-isäin viereen.
Täss' suovat gootit levon miekalleni.
Omistas huoletonna, julma Titus,
Viel' annatko sa poikas hautaamatta
Kamalaa Styxin rantaa harhailta? —
Nuo veljein viereen viekää! – (Hautaholvi avataan.) Toisianne
Nyt vaiti tervehtikää kuolleen tapaan!
Levossa maatkaa, isänmaanne uhril! —
Oi, sinä, ilojeni pyhä piilo,
Avujen, aateluuden kallis säily,
Kuin monta poikaa multa kätketkään,
Joit' isä ei näe enää ikänään!

LUCIUS

Suo meille uljain goottilainen vanki,
Sen että silvomme ja roviolla
Ad manes fratrum lihat uhraamme
Tään tyrmän eessä, miss' on veljein luut,
Niin että haamut leppymättömät
Maan pääll' ei kummittelis hirmuksemme.

TITUS

Ylevin näistä viekää: vanhin poika
Tuon onnettoman kuningattaren.

TAMORA

Seis, roomalaiset veljet! – Armon herra,
Voittoisa Titus, sääli kyneleitä,
Emon kyneleitä pojan puolesta!
Jos sinun poikas oli kalliit sulle,
Mun poikani on yhtä kallis mulle.
Siin' eikö kyllä, että vankeina
Toit meidät Roomaan ikeen-alaisina
Paluutas, voittomatkaas ylentämään?

Kadulla vielä poikaniko tapat,
Siks että sankarina maataan puolsi?
Sun poikasi jos oikeus oli maataan
Ja kuningastaan puoltaa, niin myös minun.
Oi, Titus, hautaas älä verin tahraa!
Jumalten luonnett' omistaa jos tahdot,
Sit' armon antajana omista:
On armo tosi-aateluuden merkki.
Suur' Titus, säästä esikoistani!

TITUS

Anteeksi, rouva hyvä; mieles malta.
Nuo niiden veljiä on, jotka kansas
Näk' elossa ja kuolleina; nyt hurskaast'
Anovat veljein veren sovitusta.
On uhri poikas; hänen kuolla täytyy,
Jott' uikuttavat haamut tyyntyisi.

LUCIUS

Pois hänet viekää! Heti tulen tekoon!
Ja miekoillamme ruumis roviolla
Niin silpokaamme, ettei palaa jää.

(Lucius, Qvintus, Martius ja Mucius menevät, mukanaan Alarbus.)

TAMORA

Jumalatonta, julmaa hurskautta!

CHIRON

Noin raaka puoliksiko Scythiakaan?

DEMETRIUS

Äl' ylvään Roomaan vertaa Scythiaa.
Alarbus lepoon käy; me eloon jäämme
Tituksen katseen uhkaa vapisemaan.
Kokoa mieles, äiti; toivo vielä:
Ne jumalat, joilt' aseet alkeat
Sai Troian kuningatar¹ verin kostaa
Trakian tyrannille teltassaan,
Myös suovat, että goottein kuningatar —
Niin, kuningatar, gootteja kuin gootit —
Saa verin kostaa vihollisilleen.

(Lucius, Qvintus, Martius ja Mucius palaavat, miekat vyöllä.)

LUCIUS

Isä ja herra, roomalainen tapa
On suoritettu: silvottu Alarbus;
Sisukset vireill' uhriltulta pitää,
Jok' ilmaa höyстää niinkuin suitsutus.
Nyt jäljell' on vain veljet haudata
Ja riemuin heitä tervehtiä Roomaan.

TITUS

Se tehkää! Heidän sieluilleen nyt lausuu
Hyvästit viimeiset Andronicus:

(Torvien soidessa arkku lasketaan hautaan.)

Levätkää kunniaassa, poikani!
Rauhassa maatkaa, Rooman parhaat urhot,
Maailman muutteista ja murheist' erin!
Ei täällä vilppi vaani, kateus paisu,
Ei kiron myrkyt kasva, ei käy myrsky,

¹ *Troian kuningatar*. Hecuba, tarun mukaan, repi silmät Trakian kuninkaan Polymestorin päästä, kun tämä oli ahneudesta surmannut hänen poikansa, joka on kuninkaan turviin jätetty.

Ei melu, kaikk' on tyynä iki-unta.
Levätkää kunniassa, poikani!

(Lavinia tulee.)

LAVINIA

Eläköön kunniassa kauan Titus!
Ylevä isä, elä maineessa!
Tään haudan partaalla ma kyynelveron
Nyt maksan veljieni peijaisiksi,
Ja polvill' edessäsi maata kastan
Paluusi johdost' ilokyynelin.
Mua siunaa voitokkaalla kädelläsi,
Jonk' onnest' iloitsevat Rooman parhaat.

TITUS

Oi, hyvä Rooma, tämän lievikkeen
Sydämmen iloks säästit vanhukselle! —
Lavinia, elä iäkkäämmäks isää,
Hyveides mainett' ikuisesti lisää!

(Marcus Andronicus, Saturninus, Bassianus ja muita tulee.)

MARCUS

Eläköön kauan Titus, veli rakas!
Triumphis Roomalle on ilonäky.

TITUS

Suur' kiitos, tribuuni ja jalo veljyt!

MARCUS

Ja tervetulleet sodast' onnekaasta,
Te langot elävät ja kaatuneet.
On sama onnen osa teillä, nuoret,
Jotk' isänmaanne eestä taistelitte;
Mut sen on peijaisjuhla taattavin,
Ken Solonin on onnen saavuttanut²
Ja maineen vuoteell' uhmaa sattumaa.
Titus Andronicus, tää Rooman kansa,
Jonk' aina olit tosi ystävä,
Mun, tribuuninsa, kautta lähettää
Tään valkean ja tahrattoman vaipan³
Ja kuolleen keisarimme poikain kanssa
Sun keisar'ehdokkaaksi asettaa.
Se ylles pue, ole *candidatus*,
Ja Roomaa päätönt' auta saamaan pää.

TITUS

Parempaa päätä jalo ruumis kaipaa
Kuin vanhan heikkoudesta vaappuvaa.
Tähäkö pukeuisin vaivaks teille?
Mun tänään julkisesti valitsette
Ja huomenn' elämän ja kruunun heitän
Ja uutta vaivaa teille tuotan vain. —
Ma vuotta neljäkymment' olen ollut
Soturis, Rooma, onnell' ohjannut
Maan sotavoimaa, hautaan kätkenyt
Ykskolmatt' urhopoikaa, jotka saivat
Ritarilyönnin kentällä ja aseiss'
Uroina maansa eteen kaatuivat.
Kunniasauva vanhukselle sopii,
Ei maita vallitseva valtikka;
Sen viime pitäjässä lujuutt' oli.

MARCUS

² *Ken Solonin on onnen saavuttanut.* Tarkoittaa Solonin tunnettua lausetta: "ei kukaan ole onnellinen ennen kuolemaansa."

³ *Tään valkean ja tahrattoman vaipan.* Tällaiseen – toga candidaan – tuli, tasavallan tavan mukaan, viranhakijan pukeutua; siitä nimi *candidatus*.

Sa kruunun, Titus, saat, jos sitä pyydät.

SATURNINUS

Tribuuni julkea, vai tiedät sen?

TITUS

Oi, tynny, Saturninus!

SATURNINUS

Roomalaiset,
Minulle oikeutta! – Miekka maalle,
Patriisit! Älkää kätkekö sit' ennen
Kuin Saturninus Rooman keisar' on. —
Pois hornan kattilaan, Andronicus,
Jos multa kansan sydämmet sa ryöstät!

LUCIUS

Mies ylpeä, jok' onnes ehkäiset,
Kun jalo Titus hyvää sulle aikoo!

TITUS

Oi, tynny, prinssi! Kansan sydämmet
Ma sulle hankin, puolees taivutan ne.

BASSIANUS

Andronicus, min' en sua imartele.
Vaan kunnioitan kuolinhetkeen asti.
Jos lahkoani ystäväillä lisäät,
Niin suuresti sua kiitän; kiitoshan

On jalomielisille parhain palkka.

TITUS

Te, jalot tribuunit, ja Rooman kansa,
Äänenne pyydän, vaali-oikeutenne:
Ne uskokaa Andronicukselle.

TRIBUUNIT

Andronicusta kunnioittaakseen
Ja urhon kotiin paluust' iloitakseen,
Sen kansa ottaa, kenen määrää hän.

TITUS

Tribuunit, kiitos suur'! Siis Saturninus
Valitkaa, keisarinne vanhin poika,
Jonk' avut varmaan Roomaa kirkastavat,
Niin kuin Titaanin säteet maailmaa,
Ja oikeuden kypsytävät maassa.
Jos neuvoani kuulette, niin hänet
Siis kruunatkaa, – ja keisar' eläköön!

MARCUS

Patriisit ja plebeijit, yhteis-äänin
Ja hurraa-huudoin Saturninuksen
Siis valitsemme Rooman keisariksi:
Eläköön keisarimme Saturninus!

(Pitkällistä torventoitausta.)

SATURNINUS

Titus Andronicus, sua suosioistas

Mua kohtaan tämän päivän vaalissa
Täss' ansiosi-mukaisesti kiitän
Ja töillä hyvytesi palkitsen.
Aluksi, Titus, korottaakseni
Sun mainettas ja perhees arvoa,
Ma teen Laviniasta keisarinnan,
Sydämmeni ja Rooman haltijan,
Ja Pantheoniss' otan avioksi.
Tää onko mieleesi, Andronicus?

TITUS

On, arvon herra; tämä liitto mulle
On varsin kunniaksi. Rooman nähden
Täss' omistan nyt Saturninukselle,
Kuninkaalle ja valtakunnan päälle,
Maanpiirin valtiaalle, miekkani,
Triumphivaununi ja vankini, —
Arvoisa lahja Rooman keisarille!
Nää ota vastaan kunniani merkit,
Jotk' alamaisen veroks etees lasken.

SATURNINUS

Suur' kiitos, jalo Titus, elon tuoja!
Kuink' annistas ja sinust' ylpeilen,
On Rooma muisteleva. Vähääkään jos
Unohtan äärettömist' ansioistas,
Uskollisuutens' unohtakoon Rooma!

TITUS (Tamoralle)

Olette, rouva, keisarin nyt vanki;
Hän arvonne ja säädyn mukaan teitä
Ja seuraannekin hyvin kohtelee.

SATURNINUS

Ihana nainen! Moist' ei pintaa tapaa:
Tuon naisin, jos viel' oisin naimaan vapaa. —

Pois otsan pilvet, kaunis kuningatar!
Vaikk' ilon tappanut on tappiosi,
Et silti Roomaan tullut pilkaksi:
Sua ruhtinaallisest' on kohdeltava.
Sanaani luota; katkeruus ei kaataa
Saa toivoa; voi lohduttajas nostaa
Sun goottein kuningatart' ylemmäksi. —
Lavinia, ethän tätä paheksu?

LAVINIA

En suinkaan: aateluutennehan takaa,
Ett' tarkoituksenne on siivo, vakaa.

SATURNINUS

Lavinia, kiitos! – Tulkaa, roomalaiset!
Vapaiksi vangit pääskööt lunnaitta.
Nyt rummuin, torvin vaali julistakaa!

BASSIANUS

Anteeksi, Titus, mun on tämä neiti.

(Tarttuu Laviniaan.)

TITUS

Mitä, herra? Tosiko on tarkoitus?

BASSIANUS

On, jalo Titus, luja myöskin päätös
Pysyä kiinni oikeudessani.

MARCUS. *Suum cuique*, sanoo roomalainen laki; On oikeus hällä ottaa
omansa.

LUCIUS

Se hänen tuleekin, jos minä elän.

TITUS

Pois, konnat! Missä keisarin on vahti?
Petosta! Viety on Lavinia.

SATURNINUS

Viety?
Ken hänet vei?

BASSIANUS

Se, joka vaikka konsa
Pois keltä tahansa' ottaa morsionsa.

(Bassianus ja Marcus vievät pois Lavinian.)

MUCIUS

Avuksi, veljet! Minä ovea
Sill'aikaa miekallani vartioitsen.

(Lucius, Qvintus ja Marcus menevät.)

TITUS

Mukaani, prinssi! Tytön palautan.

MUCIUS

Täst' ette pääse.

TITUS

Mitä, nulkki? Kuka
Mua Roomass' estää?

(Pistää Muciuksen kuoliaaksi.)

MUCIUS

Auta, Lucius, auta!

(Lucius palaa.)

LUCIUS

Isä, väärin teitte, enemmän kuin väärin:
Tapoitte turmariidass' oman pojan.

TITUS

Et sinä eikä hän mun poikiani:
Mun poikani ei noin mua häväisis.
Lavinia keisarille tuo, sa konna!

LUCIUS

Kuolleena kyllä, vaan en vaimoks hälle;
Hän kihloilla on toiseen sidottu.

(Menee.)

SATURNINUS

Ei, Titus; keisarin ei tarvis häntä,
Ei hänt', ei sua, ei heimostasi ketään.
Sit' uskon, jok' on pilkannut mua kerran,
Mut sua ja pettopoikias en koskaan,
Jotk' ootte yhtyneet mua häväisemään.
Toist' eikö Roomass' ollut pilkattavaa
Kuin Saturninus? Niin, Andronicus,
Tää teko hyvin soveltuu sun kerskaas,
Ett' olen sulta kruunun kerjännyt.

TITUS

Kamalaa! Mitä tietää moinen moite?

SATURNINUS

Pois matkaasi, ja anna avus sille,
Jok' äsken miekka kädessä häntä liehi!
Saat uljaan vävyn, miehen, joka sopii
Pojilles hurjapäille kumppaniksi,
Kun Rooman yhteiskuntaa ryöstävät.

TITUS

Tuo sydämmen on haavaan puukonpisto.

SATURNINUS

Tamora rakas, kuningatar goottein,
Jok' olet ihanimpiin roomattariin
Kuin impiins' uljas Phoebe verrattuna,
Jos suostut moiseen äkkivalintaan,

Niin, Tamora, sun otan morsioksi
Ja Rooman kuningattareksi teen.
Sa, goottein kuningatar, suostutko?
Niin, kautta kaikkein Rooman jumalain
Käsill' on pappi jo ja vihkivesi,
Heleät loistaa tuohukset, ja kaikki
Hymenin juhlaa varten valmist' on —
Sen vannon, Rooman katuja en astu,
En palatsiini nouse ennen kuin
Vien täältä mukanani vihkivaimon.

TAMORA

Ja tässä, taivaan kuullen, sulle, Rooma,
Ma vannon: goottein kuningattaren
Jos Saturninus nostaa näin, niin lupaa
Hän olla hänen toiveittensa orja
Ja nuoruutensa vaalija ja äiti.

SATURNINUS

Siis Pantheoniin, kaunis kuningatar!
Jaloa ruhtinastanne nyt, herrat,
Ja sulo morsiintaan seuratkaa,
Jonk' antoi taivas Saturninukselle,
Näin kääntäin toisin hänen kohtalonsa.
Häämenot täydet siellä toimitamme.

(Saturninus seuralaisineen, Tamora poikineen, Aaron ja gootit poistuvat.)

TITUS

Hääsaattoon minua ei kutsuttu!
Sa milloin, Titus, yksin käydä sait
Ja solvattuna näin ja häväistynä?

(Marcus, Lucius, Quintus ja Martius palaavat.)

MARCUS

Oi, Titus, katso! Kas, mit' olet tehnyt!
Sa kiivaudessa oivan poikas tapoit.

TITUS

Ei, hupsu tribuuni, hän mun ei ollut,
Et sinä, eikä nuokaan, joista lähti
Tää heimoamme häväisevä työ,
Epatto veli, epatot myös pojat!

LUCIUS

Mut haudatkaamme hänet niinkuin tulee:
Suo hänelle sija veljiensä viereen.

TITUS

Pois, petturit! Ei tähän kammioon!
Viissataa vuott' on tämä hauta ollut;
Sen uljaaks uudistin; se arvopaikka
On urhojen ja Rooman uskottujen,
Ei kurjan, kapinassa kaatuneen.
Haudatkaa mihin mieli, vaan ei tähän.

MARCUS

Veli, armoton sa olet. Maine kertoo
Nepaani Muciuksen urhotöistä;
Hän haudattava veljeinsä on viereen.

QVINTUS & MARTIUS

On pakosta, tai meistä saa hän seuraa.

TITUS

Pakosta? Kuka konna sanoi sen?

QVINTUS

Se, joka siitä vastaa, vaikk' ei tässä.

TITUS

Mua uhmatenko hänet hautaatte?

MARCUS

Ei, jalo Titus; sua pyydämme,
Ett' anteeks hälle suot ja hautaat hänet.

TITUS

Sinäkin, Marcus, iskit arvooni:
Söit noiden poikain kanssa kunniaani.
Olette vihamiehiäni kaikin;
Pois! Kyllänsä jo teistä vanhus saikin.

MARCUS

Hän houreissaan on aivan; tulkaa pois!

QVINTUS

En minä, kunnes Mucius haudataan.

(Marcus ja Tituksen pojat polvistuvat.)

MARCUS

Veli, sen nimen kautta luonto pyytää, —

QVINTUS

Isä, sen nimen kautta luonto puhuu, —

TITUS

Vait sinä, muut jos tahtoo mitään voittoa!

MARCUS

Suur' Titus, sinä puoli sieluani, —

LUCIUS

Isä, meidän kaikkein olemus ja sielu, —

MARCUS

Oi, salli Marcus-veljes haudata
Nepaansa kallis tähän hyveen kätköön:
Hän kuoli kunnian ja Lavinian tähden.
Äl' ole barbaari, vaan roomalainen:

Helleenit hautasivat Ajaxinkin,
Tuon henkipaton; häntä hautaamaan
Laerteen viisas poika⁴ heitä neuvoi.
Ilosi, nuori Muciuskin, siis tässä
Sijansa saakoon.

TITUS

Nouse, Marcus, nouse! —
Näin surullist' en päivää ole nähnyt:
Mua Roomass' omat pojat häväisevät! —
No, hautaa hänet; sitten hautaa minut.

(Mucius lasketaan hautaan.)

LUCIUS

Tuoss' ystäväisi luona luusi maatkoot,
Siks kunnes kumpus voittomerkit peittää!

KAIKKI (polvillaan)

Jaloa Muciust' ei saa itkein surra:
Ken hyveen eestä kuoli, maineess' elää.

MARCUS

Mut – jättääksemme nämä synkät mietteet —
Kuink' on tuo viekas goottein kuningatar
Niin äkist' ylentynyt Roomassa?

TITUS

En tiedä; tiedän vain, ett' on niin laita;

⁴ *Laerteen viisas poika*. S.o. Odysseus.

Mut onko siinä juonta, tietää taivas.
Hän velass' eikö suuress' ole sille,
Jok' onneen moiseen hänet toi niin kaukaa?
Hän varmaan jalosti sen palkitsee.

(Torventoituksia. Toisesta ovesta tulevat Saturninus seurueineen, Tamora, Demetrius, Chiron ja Aaron; toisesta Bassianus, Lavinia ja muita.)

SATURNINUS

No, Bassianus, sinä voiton sait:
Iloksi olkoon sulle morsiosi!

BASSIANUS

Ja sulle sun: en sano enempää,
Ja vähempää en toivo; hyvästi!

SATURNINUS

Jos laki Roomass' on ja mulla valta,
Niin sinä, petturi, ja puolueesi
Kadutte vielä tätä ryöstöä.

BASSIANUS

Se ryöstöäkö, omani jos otan,
Oman kihlattuni, oman vaimoni?
Mut Rooman laki tässä päättäköön;
Sill'aikaa pidän mikä mulle kuuluu.

SATURNINUS

Hyv' on; mua hyllysti sa kohtelet,
Mut tyllysti sua pitelen, jos elän.

BASSIANUS

Mun teostani tulee vastata
Paraimman mukaan, vaikka hengelläni.
Nyt sen vain sanon teidän armollenne —
Sen olen Roomalle ma velkapää —
Tään jalon miehen, Titus-sankarin,
On kunnia ja maine häväistynä;
Hän pelastaaksensa Lavinian
Nuorimman poikans' omin käsin tappoi
Sun tähtesi ja vihastuen siitä,
Ett' antiaan ei vapaast' antaa saanut.
Siis armoon ota hänet, Saturninus:
Hän töissään sinua ja Roomaa kohtaan
On ollut niinkuin ystävä ja isä.

TITUS

Bassianus, sinä työni jätä rauhaan;
Sinä ja nuo, te minut häväisitte.
Vanhurskas taivas tietää sen ja Rooma,
Kuink' olen Saturninust' ihailnut.

TAMORA

Suur' ruhtinas, jos valtasilmäs koskaan
Tamoraan armossa on katsonut,
Niin kuule, mitä puoltamaton puhuu:
Ma pyydän, armas, anteeks anna kaikki.

SATURNINUS

Mitä, rouva? Tulin julki häväistyksi,
Ja senkö kostamatta nielisin?

TAMORA

Ei, Rooman jumalat mua varjelkoot,

Ett' oisin syypää sinun häpeääsi!
Mut kautta kunniani taata tohdin,
Ett' ylvä Titus syytön kaikess' on:
Tuo raivo on vain suora tuskan ilme.
Ma pyydän, ota hänet armoihin;
Älä hylkää turhast' oivaa ystävää;
Äl' yrmein katsein riko hellää mieltä. —

(Syrjään Saturninukselle.)

Neuvooni suostu, anna perään; salaa
Kaikk' äkeys ja harmi: uusi olet
Sa valtaistuimella istukas;
Vähällä voivat patriisit ja kansa
Tituksen käydä puolelle ja sinut
Pois syöstä kiittämättömyyden vuoksi,
Jok' on, näet, julma synti Roomassa.
Pyyntööni suostu, jätä huoli mulle.
Kun aika tulee, tapan heidät kaikki,
Hävitän perheensä ja puolueensa,
Tuon julman isän pettosikiöineen,
Joit' armahtamaan poiuttani pyysin.
Näkevät, mit' on antaa kadulla
Kuningattaren turhaan polvistua. —

(Ääneen.)

Tule, rakas; – tulkaa pois, Andronicus; —
Vanhusta auta, mieltään virkistä,
Sen muuten katsees hirmumyrsky murtaa.

SATURNINUS

Oi, nouse, Titus! Keisarinna voitti.

TITUS

Suur' kiitos teille, valtias, ja hälle!
Uutt' antaa voimaa sanat nuo ja katseet.

TAMORA

Nyt, Titus, liittynyt kun olen Roomaan
Ja tunnustettu roomattareksi,
Mun tulee keisaria hyvään johtaa.
Niin, tänään, Titus, kaikki viha sammuu,
Ja mulle kunniaks se olkoon, että
Sovitin teidät ystäväinne kanssa. —
Ma teidän puolestanne, Bassianus,
Tein pyhän lupauksen keisarille,
Ett' alistutte sekä mukaannutte. —
Lavinia, – ja te, nuoret, – rohkeutta!
Mun neuvostani polvillanne nöyräst'
Anokaa majesteetilt' anteeksi.

LUCIUS

Sen vannon keisarin ja taivaan nähden,
Ett' aie oli sopuisimmin puoltaa
Vain sisaren ja omaa kunniaa.

MARCUS

Sen minäi kunniani kautta vannon.

SATURNINUS

Pois vain, ja vait! Meit' älkää vaivatko.

TAMORA

Ei, rakkaani, nyt ollaan ystäviä.
Tribuuni lankoinensa polvistuvat;
En kieltoon tyydy; rakas, katso taakses.

SATURNINUS

Sun tähtes, Marcus, ja sun veljes tähden
Ja armaan Tamorani pyynnöstä
Suon anteeks noiden nuorten ilkityöt.
Nouskaatte! Näet, Lavinia, vaikka minut
Tylysti jätit, sain tok' ystävän,
Ja varmana kuin kuolo vannoin, etten
Papista poikamiesnä eriäisi.
Pois tulkaa! Keisarin jos hoviin mahtuu
Kaks morsianta, niin, Lavinia, sinä
Ja ystäväsi olkaa vieraani. —
Tää, Tamora, on rakkauden päivä.

TITUS

Jos majesteetin halu huomenna
On tulla pantterin ja hirven ajoin,
Niin aamull' ääness' ovat koirat, torvet.

SATURNINUS

Ma tulen, Titus; siitä kiitokset!

(Torventoituksia. Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS

Ensimmäinen kohtaus

Rooma. Hovilinnan edusta

(Aaron tulee.)

AARON

Olympon huippuun Tamora nyt nousee
Fortunan nuolten saavuttamatonna;
Siell' istuu korkealla, hänt' ei häiri
Salaman leimu, pauhu pauanteen,
Ei kateuden kalvaan uhka yllä.
Kuin koitart' aurinkoinen tervehtii
Ja, meren huilattuaan säteillänsä,
Tulin vaunuin tähtirataa kiittää,
Niin Tamorakin: hänen älyään
Kumartaa mainen korkeus, ja hyve
Vavisten kierii hänen vihans' eessä.
Terästä sydämmes ja älys, Aaron,
Ja sinäi nouse yhtä korkealle
Kuin keisarinnas, jota voittoriemuin
Jo kauan pidit lemmenkahleissa
Ja silmäis lumopiiriin sidottuna
Lujemmin kuin Prometheus Kaukasoon!
Pois mieli matala ja orjanpuku!
Kilisten kullassa ja helmiss' aion
Ma uutta keisarinnaa palvella.
Sanoinko: palvella? Ei, kiemailla
Lumoojaa tuota, jumalatarta,
Semiramista, nymphaa, sireeniä,
Mi lumoo Rooman Saturninuksen
Ja tuhoon hänet vie ja valtakunnan.
Haa! Mikä riita?

(Demetrius ja Chiron tulevat sisään riidellen.)

DEMETRIUS

Nuoruutesi, Chiron,
Älyä puuttuu, älys terää puuttuu,
Tapoja myöskin, noin kun väliin tunget,
Vaikk' ehdoton on mulla suosio.

CHIRON

Demetrius, aina sinä pöyhkeilet,
Masentaa nytkin kerskallas mua aiot.
Ei parin vuoden ikäero sua
Tee suosikiks ja mua suosittomaks;
Min' olen yhtä hyvä palvelemaan
Ja kaunoistani palvomaan kuin sinä;
Ja miekkani sen näyttää ilmeisemmin,
Kuink innolla Laviniaa ma lemmin.

AARON

Hoi, karttuja!⁵ Täss' yljät tappelevat.

DEMETRIUS

Nulikka, senkö vuoks, ett' äiti laitto
Kupeelles vahingossa tanssisäilän,
Noin uljaasti nyt ystäviäs uhkaat?
Sa lastas anna liimaantua tuppeen,
Siks kunnes paremmin sit' osaat käyttää!

CHIRON

⁵ *Hoi, karttuja!* Lontoon oppipoikain huuto katumellakoissa.

Mut siksi täysin tuntea sa saat,
Mit' uskallan, vaikk' onkin taito pieni:

DEMETRIUS

Kopeilet, poika!

(Paljastavat miekkansa.)

AARON

Mitä teette, herrat?
Lähellä linnaa miekan paljastatte
Ja kadull' ääntä moista pidätte?
Tuon salavihan syyn ma hyvin tunnen,
Mut kultamiljoonistakaan en sois,
Ett' asialliset sen tietäisivät;
Ja mistään hinnast' äitinne ei tahtois
Noin tulla häväistyksi hovissa.
Hävetkää! Miekka pois!

DEMETRIUS

En minä, kunnes
Sen pistän hänen rintaansa ja työnnän
Takaisin hänen kurkkuunsa sen herjan,
Jot' on mua häväistäkseen huokunut.

CHIRON

Min' olen siihen varalla ja valmis,
Suupaltti konna, joka sanoin pauhaat,
Mut miekkatyöss' et mitään uskalla.

AARON

Pois, sanon minä! Kautta jumalien.
Joit' urhoolliset gootit palvovat,
Tää turha riita tuhoo meidät kaikki!
Oi, aatelkaahan, herrat, mik' on vaara
Näin prinssin ilmeist' oikeutta sortaa.
Niin kevytmielinen Laviniako
Ja Bassianusko niin turmeltunut,
Noin että hänen vaimostaan sais kiistää
Ja sit' ei seurais rangaistus ja kosto?
Pois, herrat, pois! Jos keisarinna tietäis
Tään epäsoinnun syyn, niin suuttuis soittoon.

CHIRON

Sen tietköön hän ja koko mailma: mulle
Lavinia rakkaamp' on kuin koko mailma.

DEMETRIUS

Kakara, nöyrempp' ole valinnassasi
Lavinia vanhimman on veljes oma.

AARON

Olette hullut. Ettekö te tiedä
Kuink' ollaan Roomass' äkäiset ja kateet
Ja kilpaylkiä ei siedetä?
Niin, tietkää, herrat, tästä juonest' oma
Sikiää surmanne.

CHIRON

Haa, tuhat surmaa
Ma kärsisin, jos hänet voittaisin!

AARON

Vai voittaisitte?

DEMETRIUS

Mitä kummaa siinä?
Hän nainen on, ja siksi kosittava;
Hän nainen on, ja siksi voitettava;
Lavinia on hän, siksi lemmittävä.
Enemmän vettä myllyn kautta kulkee,
Kuin mitä tietää mylläri; ja helppo
On leikatusta leiväst' ottaa viilu.
Vaikk' keisarin on veli Bassianus,
Niin Vulcanuksen koristetta muutkin
Ja paremmat on kantaneet kuin hän.

AARON (syrjään)

Niin kyllä, vaikka itse Saturninus!

DEMETRIUS

Miks olla toivoton, kun voittaa voi
Sanoilla, lahjoilla ja silmäyksillä?
Mitä? Etkö kaurist' usein kaatanut
Ja vienyt kotiin vahdin nokan ohi?

AARON

Siis näyttää siltä niinkuin pieni keikka
Ois mielessä?

CHIRON

Niin oikein: kuperkeikka!

DEMETRIUS

Osait pilkkaan, Aaron.

AARON

Jospa tekin!
Niin päästäis koko tästä jupakasta.
Mut kuulkaa: hupsujako olette,
Kun tuosta kiistelette? Suututtaisko,
Jos onnistuisi kummankin?

CHIRON

Ei mua.

DEMETRIUS

Ei muakaan, kun vain saan muass' olla.

AARON

Hävetkää, sopikaa, ja riita pois!
Vain oveluus ja juoni teitä auttaa
Halunne perille; siis päättäkää
Se, mitä hyväll' ette saavuta,
Väkisin ottaa, niinkuin parhain sopii.
Sen sanon: ei Lucretia puhtaamp' ollut
Kuin Bassianuksen Lavinia tuo.
Joudumpi tie, kuin vitkain huokausten,
On valittava; minä keksin keinon.
Tuloss' on, herrat, juhlametsästys,
Siell' yhtyy kaikki Rooman kaunottaret.
Avara metsä on ja laaja, monta
On syrjäpaikkaa siellä, jotka ovat
Kuin luodut ryöstölle ja ilkitöille.
Tuo sievä hirvi sopii ajaa sinne
Ja vä'in kaataa, jos ei sanoin voi.

Tää ainut tie on tarjona. No, tulkaa;
Nyt keisarinna, joka pyhän älyns'
Omistaa kostolle ja konnuudelle,
On saapa tiedon tästä hankkeesta.
Hän juoniamme hioo neuvoillaan
Ja eripuraa väliltänne estää
Ja kummankin vie määrään toivottuun.
Kuin Faman huone keisarin on linna,
Täpöisen täynnä kieltä, korvaa, silmää;
Mut metsä julm' on, turta, kuuro, mykkä:
Kävellä siellä voitte, haastaa, ryöstää,
Himonne täyttää taivaan näkemättä
Ja ahmia Lavinian aarteita.

CHIRON

Ei neuvos ole arkalasta, poika.
DEMETRIUS. *Sit fas aut nefas*, kunnes virran löydän Ja taian, joka
tämän poltteen poistaa; *Per Styga, per manes vehor*.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Metsä lähellä Roomaa. Torvien toivotusta ja koirien
haukuntaa kuuluu.

(Titus Andronicus, Marcus, Lucius, Qvintus, Martius ja metsästäjiä tulee.)

TITUS

Jo ajo käy; on aamu sinikirkas
Ja keto tuoksuu, metsä vihannoi.
Täss' irti koirat! Haukkuun havahtukoot
Nyt keisari ja armas nuorikko,
Ja prinssi myöskin; torvet raikukoot,
Niin että koko hovi vastaan kaikuu.
Te, pojat, teidän niinkuin minun tulee
Visusti pitää huolta keisarista:
Mua viime yönä pahat unet häiri,
Mut huomenkoitto taas mun virkisti.

(Jahtitorvien toivotusta.)

**(Saturninus, Tamora, Bassianus, Lavinia,
Demetrius, Chiron seuralaisineen tulevat.)**

TITUS

Teen keisarille hyvät huomenet,
Ja yhtä hyvät teille, keisarinna! —
Lupasin torvill' ajomerkin antaa.

SATURNINUS

Se hauska oli toitaus, hyvät herrat,
Mut nuorikoille liian aikaista.

BASSIANUS

Lavinia, mitä sanot?

LAVINIA

Mulle ei:
Kaks tuntia jo valveill' olen ollut.

SATURNINUS

No, joutuin tänne hevoset ja vaunut!

Sitt' erän pyyntiin! (Tamoralle.) Roomalaisen ajon

Nyt saatte nähdä, rouva.

MARCUS

Mull' on koirat,
Jotk' ylös saavat karjaan pantterinkin
Ja korkeint' äkkijyrkkää nousevat.

TITUS

Hevoset mulla, jotka saaliin jälkeen
Kuin pääskyt kedon yli kiitävät.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.